

Лисечко Євгеній¹,
ПЕТУХОВА ОЛЕНА²

Тенденції розвитку світового ринку освітніх послуг

АНОТАЦІЯ. Стаття актуалізує необхідність подальшого дослідження тенденцій розвитку світового ринку освітніх послуг в умовах інформаційної економіки. Автором виокремлено і проаналізовано основні тенденції розвитку світового ринку освітніх послуг, здебільшого обумовлених цифровою глобалізацією, та виявлено їхні наслідки та можливі загрози. А саме, до таких тенденцій віднесено такі, як: динамізація транскордонної освіти під впливом глобалізації, трансформація методів викладання на основі цифровізації, посилення потреби до навчання впродовж життя, зростання зацікавленості у розвитку додаткових навичок, які відповідають вимогам ринку, зростання усвідомлення необхідності культурної чутливості та інклюзивності в освітньому змісті та практиках, фокусування на забезпеченні якості та акредитації освітніх програм, інновації в освітніх технологіях, активізація персоналізованого навчання. Показано, що глобалізація та транскордонна освіта, цифрова трансформація та онлайн освіта, навчання впродовж життя, новітні навички і можливості працевлаштування, культурна чутливість та інклюзивність, забезпечення якості освіти та розвиток інновацій EdTech є взаємопов'язаними трендами, які, з одного боку, мають позитивні наслідки для розвитку особистості, суспільства та економік країн, а з іншого — генерують ризики стримування розвитку світового ринку освітніх послуг. Визначено, що сучасним трендом динамізації ринку освітніх послуг стає зростання популярності персоналізованого навчання. Новітні технології, віртуальна реальність та штучний інтелект сприяють набуттю нових навичок відповідно до трендів ринку праці. З'ясовано, що інновації в освітніх технологіях створюють проблеми, що пов'язані з конфіденційністю даних. Визначено основні рушійні та стримуючі фактори розвитку світового ринку освітніх послуг в умовах геоекономічної та геополітичної нестабільності. Доведено, що сучасним трендом в організації освітнього процесу є штучний інтелект, доповнена реальність і персоналізовані навчальні платформи, які не тільки докорінно змінюють методи викладання та навчання, а й є необхідними для акцентування уваги на персоналізованому навчанні для гармонійного зростання світового ринку освітніх послуг.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: світовий ринок освітніх послуг; транскордонна освіта, цифровізація, персоналізоване навчання, конкурентоспроможність, ринок праці.

¹ **Лисечко Євгеній Генріхович** — магістр з економічної кібернетики. Аспірант кафедри математичного моделювання та статистики Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна. Сфера наукових інтересів: ринок освітніх послуг, ринок праці, цифровізація освіти. Електронна адреса: grok2100@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-9517-9644>

² **Петухова Олена Анатоліївна** — старший викладач кафедри математичного моделювання та статистики Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна. Сфера наукових інтересів: гендерна нерівність на ринку праці, зовнішня та внутрішня міграція робочої сили. Електронна адреса: elena291961@ukr.net ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2105-7666>

Вступ

У сучасних умовах різновекторних процесів, які впливають на економічний розвиток країн відбувається подальший розвиток та модернізація освіти. Світовий ринок освітніх послуг стрімко розвивається під впливом тенденцій, які відображають навіть ширші зміни — економічні, технологічні та соціальні зміни.

Ринок освітніх послуг у будь-якій державі визначається тим, яку роль відіграють в суспільстві знання, досвід, уміння, навички людей та ін. Разом з тим, особливих змін світовий ринок освітніх послуг набув наприкінці другої половини XX ст., коли відбулися суттєві зміни у розвитку суспільства та економіки більшості країн світу, що були пов'язані з такими потужними тенденціями, як глобалізація, лібералізація, інформатизація. Перехід до інформаційного суспільства також суттєво вплив на світовий ринок освітніх послуг, де знання відіграють провідну роль в соціально-економічному розвитку. Отже, світовий ринок освітніх послуг є досить складним, у зв'язку з чим обрана тема дослідження набуває особливої актуальності. При цьому, зміни у сфері освіти тісно пов'язані з тими глобальними процесами, які відбуваються і у світовій економіці в цілому. Глобалізація, лібералізація та відкритість економік країн світу дають можливість більш стрімко розвиватися світовому ринку освітніх послуг і підкреслює його глобальних характер.

Глобальна пандемія COVID-19, яка суттєво вплинула на світовий економічний розвиток, була безпрецедентною та приголомшливою, відобразилася також на світовому ринку освітніх послуг. Економічні труднощі через економічний спад призвели до уповільнення розвитку багатьох галузей, у тому числі й національних ринків освітніх послуг. Крім того, освітні ринки стали масово переходити до дистанційної форми навчання, он-лайн. Цей процес супроводжувався певними труднощами, соціальною взаємодією, але освітні установи досить швидко адаптувалися до таких складних умов функціонування. Отже, пандемія COVID-19 підкреслила роль та значення взаємодії та взаємовливу освітніх послуг та цифровізації. Тому метою дослідження є проведення комплексного аналізу розвитку світового ринку освітніх послуг, розкриття тенденцій його розвитку на сучасному етапі, вдосконалення міжнародних економічних відносин

Ретроспектива освітніх публікацій з проблематики

Активне зростання науки, технологій та інновацій на сучасному етапі трансформують суспільства і загалом людське життя та освіту, яка визнається складовою частиною гуманітарного реагування на більшість

людських проблем у всьому світі. Багато західних та вітчизняних вчених розглядають дану проблематику. Серед іноземних фахівців слід відмітити праці: Kingsley Okoye, Julius T. Nganji, Jose Escamilla, Jin Michael Fung, Samira Hosseini³, які досліджували зв'язок між різними типами регіонів і рівнем інвестицій в освіту, науку і технології; Frezzo D.⁴, який досліджував технології як основу Четвертої промислової революції, що впливає на оцифровування робочих місць, на виникнення нових навичок та вмінь, і акцентував увагу на тому, що ринок освітніх послуг має адаптуватися так само швидко, як зростає та розвивається попит на ІТ-навички. В праці Laufer M., Leiser A., Deacon B., P. P. de Brichambaut, Fecher B., Kobsda C. та Hesse F.⁵, висувається твердження, що цифрова освіта покращує доступ, навчання та співпрацю. Спираючись на ці емпіричні дані автори акцентують увагу на подоланні цифрового розриву та перспективах розвитку. Саме «лідери вищої освіти мають унікальні можливості для переходу від екстреного впровадження онлайн-навчання до інклюзивного, довгострокового бачення цифрової освіти, яке наголошує на співпраці, а не на індивідуальній вигоді»⁶. Багато інших зарубіжних вчених розкривають у своїх працях різні аспекти розвитку світового ринку освітніх послуг в умовах пришвидшеного розвитку цифрової економіки. Для досягнення успіху у розвитку ринку освітніх послуг в контексті використання цифрових технологій, можна погодитися з дослідниками Bond M. та ін.⁷, Englund C., Olofsson A. D. та Price L.⁸, Fischer G., Lundin J. & Lindberg J.⁹, які зазначають, що потрібен більший культурний зсув на інституційному рівні з точки зору політики, яка охоплює трансформаційні аспекти цифровізації та включає ретельне планування, цифрову педагогіку та відповідні інструменти

Серед вітчизняних науковців сучасні тенденції та особливості розвитку сфери освітніх послуг досліджували такі фахівці, як Вербиць-

³Okoye K., Nganji J.T., Escamilla J., Fung J.M., Hosseini S. Impact of global government investment on education and research development: A comparative analysis and demystifying the science, technology, innovation, and education conundrum. *Global Transitions*. 2022. №4. Pp. 11-27. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S258979182200010X>

⁴Frezzo D. The Role of Technology in the Education of the Future. Education, Skills and Learning — World Economic Forum, 2017. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2017/05/science-of-learning>

⁵Laufer M., Leiser A., Deacon B., P. P. de Brichambaut, Fecher B., Kobsda C. & Hesse F. Digital higher education: a divider or bridge builder? Leadership perspectives on edtech in a COVID-19 reality. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2021. №18 (1). URL: <https://doi.org/10.1186/S41239-021-00287-6>

⁶Ibid.

⁷Bond M., Marín V. I., Dolch C., Bedenlier S. & Zawacki-Richter O. Digital transformation in German higher education: Student and teacher perceptions and usage of digital media. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2018. URL: <https://doi.org/10.1186/s41239-018-0130-1>

⁸Englund C., Olofsson A. D. & Price L. Teaching with technology in higher education: Understanding conceptual change and development in practice. *Higher Education Research and Development*. 2017. №36(1). Pp.73-87. URL: <https://doi.org/10.1080/07294360.2016.1171300>

⁹Fischer G., Lundin J. & Lindberg J. Rethinking and reinventing learning, education and collaboration in the digital age — from creating technologies to transforming cultures. *The International Journal of Information and Learning Technology*. 2020. №37(5). Pp. 241-252. URL: <https://doi.org/10.1108/IJILT-04-2020-0051>

ка А. В.¹⁰, яка акцентувала увагу на механізмах інтернаціоналізації національних закладів задля підвищення їх міжнародної конкурентоспроможності. У свої працях Сацик В. І., Антонюк Л. Л., Василькова Н. В.¹¹ багато уваги приділяють розкриттю світового досвіду становлення і розвитку освітніх закладів, розкривають чинники їх конкурентоспроможності на світовому ринку освітніх послуг. Рябець Н. і Тимків І.¹² розкривають особливості глобалізації ринку освітніх послуг.

Опрацьована нами література засвідчує необхідність подальшого дослідження тенденцій розвитку світового ринку освітніх послуг. Оскільки більшість праць сфокусовані на сучасному етапі розвитку ринку освітніх послуг, їх зміни в умовах інформаційної економіки, необхідності активізації експорту послуг з освіти, підвищенні конкурентоспроможності національних закладів освіти. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне виокремлення тенденцій розвитку світового ринку освітніх послуг та виявлення їх наслідків та можливих загроз.

Ключові тенденції розвитку світового ринку освітніх послуг

Освітні послуги охоплюють навчання в різних закладах освіти, професійне навчання, академічний розвиток, консультації використовуючи сучасні платформи та різноманітні методи, онлайн-курси тощо, які сприяють інтелектуальному зростанню та допомоги особам у досягненні власних освітніх цілей. Освітні послуги на сучасному етапі спрямовані не лише на отримання знань, а й на отримання м'яких і жорстких навичок (soft skills, hard skills). Використовуючи інноваційні методи навчання та технології, освітні послуги дають змогу досягти успіху в навчанні та отримати конкурентну перевагу у вибраних секторах економіки. Ці фактори сприяють швидкому зростанню частки ринку освітніх послуг у міжнародній торгівлі послугами в цілому.

Глобальний ринок освітніх послуг у 2023 р. становив 1,29 трлн дол. США, а до 2032 року прогнозується, що ринок досягне 2,4 трлн дол. США із середньорічним зростанням 5,8% протягом прогнозованого періоду¹³.

¹⁰ Вербицька А. В. Міжнародний ринок освітніх послуг: сучасні тенденції та їх вплив на конкурентоспроможність національної економіки. *Управління розвитком*. 2018. № 1 (191). С. 11-18.

¹¹ Сацик В. І. Світовий досвід становлення і розвитку дослідницьких університетів / В. І. Сацик, Л. Л. Антонюк, Н. В. Василькова. *Університетська освіта*. 2011. № 1. С. 58-66.

¹² Рябець Н., Тимків І. Глобалізація ринку освітніх послуг: регіональні особливості та інтеграційні перспективи України. *Галицький економічний вісник*. 2019. № 6 (61). С. 141-154 URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/61/777.pdf>

¹³ Educational Services Market Size, Share, Growth and Industry Analysis by Type (Skill Education, Language Education, And, Other), By Application (Adult, Teen, Children, And, Aged), Regional Insights and Forecast to 2032. 2024 May, 94 p. URL: <https://www.businessresearchinsights.com/market-reports/educational-services-market-106812>

Виокремимо основні тенденції розвитку світового ринку послуг. *Перша тенденція — динамізація транскордонної освіти під впливом глобалізації.* Слід зазначити, що біля однієї п'ятої потоку мобільності студентів припадає на США. Частка ринку країн Європи, Австралії, Нової Зеландії, Канади та Японії залишається майже незмінною, і лише трохи збільшується. В деяких країнах основне джерело доходів від навчання для закладів часто становить 15% або більше фінансових ресурсів¹⁴. Ці країни покращують свої системи вищої освіти, роблячи їх більш міжнародними, і тим самим привабливими для іноземців. У результаті, у коліс домінуючих на ринку міжнародного навчання США та невеликої групи переважно англомовних країн, з'являються конкуренти — східні країни, країни БРІКС, країни Південно-Східної Азії тощо. У світовому рейтингу вищі місця на ринку світових освітніх послуг починають посідати такі країни, як Китай, Сінгапур, Малайзія та інші.

Сьогодні глобалізація на світовому ринку освітніх послуг розглядається через взаємні відносини, і держави всіляко сприяють створенню глобальних мереж в освіті, що покращує конкурентні позиції учасників цих мереж. Більшість вчених та фахівців^{15; 16; 17} вважають, що колаборація, глобальні мережі можуть не лише збагатити досвід навчання в межах і поза «звичайними» класами / аудиторіями, але й у формі віртуальної співпраці також може запровадити міжкультурну обізнаність на курсах, покращити знання мови, полегшити віртуальну мобільність студентів і створити досвід навчання на досвіді. Різні партнерства мають на меті зменшення ризиків та уповільнення глобального фону недостатніх інвестицій в освіту, дотримуючись узгодженого рівня фінансування освіти в розмірі 4-6% ВВП або 15-20% державних витрат, що більшість країн ще не досягли¹⁸. Також є дані, що більшість країн з низьким рівнем доходу виділяють лише 1% від передбаченої суми, тоді як найбагатші країни витрачають лише 2,9% від цієї суми на освіту¹⁹. За статистикою,

¹⁴ Douglass J. A., Edelstein R. The global competition for talent: The Rapidly Changing Market for International Students and the Need for a Strategic Approach in the US. The global competition for talent, 2009. Research & Occasional Paper Series: CSHE.8.09. URL: https://www.researchgate.net/publication/238791743_The_global_competition_for_talent_The_Rapidly_Changing_Market_for_International_Students_and_the_Need_for_a_Strategic_Approach_in_the_US

¹⁵ Laurillard D. The pedagogical challenges to collaborative technologies. *International Journal of Computer-Supported Collaborative Learning*. 2009. №4(1). Pp.5-20. URL: <https://doi.org/10.1007/s11412-008-9056-2>

¹⁶ Bruhn E. Virtual internationalization in higher education. WBV Media GmbH & Co. KG. 2020. URL: <https://doi.org/10.3278/6004797w>

¹⁷ Júnior C. A. H. & Finardi K. R. Internationalization and virtual collaboration: Insights from COIL experiences. *Ensino Em Foco*. 2018. №1(2). Pp.19-33

¹⁸ Sanchez-Cruz E., Masinire A., Lopez E.V., The impact of COVID-19 on education provision to indigenous people in Mexico. *Rev. Adm. Pública*. 2021. Feb. №55 (1). URL: <https://doi.org/10.1590/0034-761220200502>

¹⁹ Okoye K., Nganji J.T., Escamilla J., Fung J.M., Hosseini S. Impact of global government investment on education and research development: A comparative analysis and demystifying the science, technology, innovation, and education conundrum. *Global Transitions*, 2022. №4. Pp.11-27. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S258979182200010X>

це поріг, який значно відстає від очікуваних витрат на освіту і вимагає вирішення викликів для глобальних інвестицій в освіту.

Транскордонна освіта включає студентські обміни, спільні програми навчання та міжнародні кампуси. Така освіта сприяє культурному обміну та підвищує глобальну конкурентоспроможність студентів, а також здійснює вплив на конкурентоспроможність закладу освіти. Навчальні заклади отримують вигоду від такої співпраці.

Водночас глобалізація і розвиток транскордонної освіти породжує такі виклики, як забезпечення якості та порівняності освіти в різних системах і необхідність вирішення питань, пов'язаних із мобільністю студентів та імміграційною політикою.

Друга тенденція — трансформація методів викладення на основі цифровізації. Виникли різні платформи електронного навчання, онлайн послуги та онлайн курси зробили освіту. Цифрова трансформація та онлайн освіта відповідає глобальним вимогам, які висувають до освіти на сучасному етапі, і відповідає різноманітним стилям життя (наприклад, в умовах пандемія COVID-19). Глобалізація та цифровізація відкрили доступ до величезної кількості освітніх послуг, до мобільності в освітніх послугах, що демократизувало доступ до високоякісної освіти. Зазвичай, найбільш якісні послуги надаються розвинутими країнами світу, саме вони залучають найбільше студентів, і саме в цих країнах найбільше інвестицій надходить в освіту.

Розвиток Інтернету та цифровізація покращує суспільство та децентралізує і демократизує інформацію та участь у суспільстві знань²⁰. Крім того, такі науковці, як Arnold D. & Sangra A. попереджають, що впровадження цифрового навчання — це не просто перехід на онлайн-формати, а потребує стратегії та лідерства, спеціально спрямованих на впровадження технологічно вдосконаленого навчання та цифрової трансформації ЗВО²¹.

Водночас, це викликає занепокоєння щодо цифрового розриву і якості та визнання облікових даних в Інтернеті. Особливо такий розрив стає усе більш помітним між економічно розвинутими країнами світу та більшістю країн, що розвиваються (бідними країнами). Отже, констатуємо факт, що цифровий розрив в освіті впливає й на економічний розрив між країнами, який з великою швидкістю збільшується.

Третя тенденція — посилення потреби до навчання впродовж життя. Навчання впродовж життя стало пріоритетом, оскільки ринок праці швидко розвивається завдяки технологічному прогресу, інформаційній

²⁰ Dron J. & Anderson T. Teaching crowds: Learning and social media. Athabasca University Press. 2014.

²¹ Arnold D. & Sangrà A. Dawn or dusk of the 5th age of research in educational technology? A literature review on (e-)leadership for technology-enhanced learning in higher education (2013—2017). *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2018. №15(1). Pp.1-29. URL: <https://doi.org/10.1186/s41239-018-0104-3>

революції та новітнім технологіям. Професіонали прагнуть безперервної освіти, щоб зберегти свої навички актуальними і залишатися конкурентоспроможними. Освіта впродовж життя відіграє основоположну роль у трансформації суспільства²². Останні дослідження показали, що понад 81% опитаних респондентів, які навчаються погоджуються з тим, що вони бачать велику цінність у використанні інноваційних засобів і технологій навчання на заняття з метою викладання, навчання чи дослідження²³.

У відповідь на нові виклики суб'єкти освітянського простору швидко реагують і пропонують безліч короткострокових курсів в різних сферах та секторах економіки. Тренд до навчання впродовж життя підтримує розвиток робочої сили та адаптивність, але вимагає від закладів інновацій та адаптації своїх пропозицій відповідно до мінливих потреб учнів.

Водночас зазначимо, що тренд навчання впродовж життя вимагає від закладів освітянського простору інновацій та адаптації своїх пропозицій відповідно до мінливих потреб суб'єктів, які навчаються.

Четверта тенденція, сучасний етап розвитку світового ринку освітніх послуг характеризується зростанням зацікавленості у розвитку додаткових навичок, які відповідають вимогам ринку, зокрема таких, як цифрова грамотність, навички спілкування та професійне навчання. Сучасний етап характеризується зростанням попиту на освітні програми, які зосереджуються на практичних навичках і компетенціях, а не лише на теоретичних знаннях. Ця зміна відображає потреби ринку праці, що швидко розвивається, де роботодавці цінують практичний досвід і певні навички. Це означає, що узгодження результатів навчання з потребами ринку праці підвищує працевлаштування та гарантує, що випускники навчальних закладів освіти підготовлені до ринку праці. Ця тенденція також заохочує заклади співпрацювати зі стейкхолдерами, галузевими партнерами та включати практичний досвід у свої навчальні програми. Така співпраця часто призводить до програм, які включають стажування, можливості співпраці та реальні проекти, долаючи розрив між академічним навчанням і практичним застосуванням. Крім того, заклади використовують у своїй діяльності такі платформ онлайн-навчання, таких як Coursera, Prometheus, edX та інші, де запропоновані курси у таких сферах, як наука про дані, цифровий маркетинг і розробка програмного забезпечення.

Однак це також викликає питання щодо збалансування широкої освіти з професійною підготовкою та задоволенням потреб здобувачів освіти, студентів, які можуть не дотримуватися традиційної кар'єрної траєкторії.

²² ICFE. Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education — UNESCO Report by International Commission on the Futures of Education (ICFE). 2021. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707.locale=en>

²³ Walsh P. Innovative Technology Is the Future of Education. 2020. URL: <https://www.forbes.com/sites/forbestechcouncil/2020/07/23/innovativetechnology-is-the-future-of-education>

П'ята тенденція, зростання усвідомлення необхідності культурної чутливості та інклюзивності в освітньому змісті та практиках в умовах глобалізації та відкритості світового ринку освітніх послуг. Ця тенденція сприяє більш інклюзивному навчальному середовищу, яке поважає та об'єднує різноманітні культурні перспективи. Заслуговує на увагу той факт, що нові «технологічні рішення та інновації для інклюзії» різних консорціумів сприймаються міжнародними та освітніми організаціями як один із найбільш перспективних та відповідних шляхів досягнення вкрай необхідних технологічних перетворень для справедливої, якісної та інклюзивної освіти в усьому світі^{24; 25; 26}. Це допомагає створити навчальний, освітній досвід, який є актуальним і доступним для здобувачів із різним становищем.

Інклюзивність в освітньому середовищі означає створення освітніх можливостей, доступних для людей із різним соціально-економічним статусом, обмеженими можливостями, етнічною приналежністю та мовним походженням. Фокус на інклюзивності передбачає адаптацію до різних стилів навчання, здібностей і темпів, тобто диференційоване навчання та підтримка відповідно до індивідуальних потреб. Рамки інклюзивної освіти зазвичай включають політику та практику, що спрямовані на запобігання дискримінації та просування рівності.

Водночас зазначимо, що культурна чутливість та інклюзивність в освітньому процесі вимагає від установ бути проактивними у вирішенні упереджень і гарантувати, що їхні навчальні програми та методи викладання відповідають культурним особливостям. Водночас це вимагає постійних зусиль для стандартизації та оцінки різноманітних освітніх пропозицій і вирішення варіацій в освітніх стандартах.

Шоста тенденція, на сьогоднішній день усе більше уваги приділяється забезпеченню якості та акредитації освітніх програм, що обумовлено тим, що ринок освітніх послуг стає все більш конкурентоспроможним і глобалізованим. Забезпечення якості гарантує, що освітні програми відповідають міжнародним стандартам, що має вирішальне значення для підтримки авторитету і довіри на глобальному ринку.

Акредитація якості надає офіційну гарантію того, що освітні програми відповідають певним стандартам якості та суворості. Органи з акредитації оцінюють різні аспекти програми, включаючи розробку навчального плану, кваліфікацію викладачів, методи викладання та результати

²⁴ UN. Science, technology and innovation for sustainable development Report of the Secretary-General. 2021. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N21/207/67/PDF/N2120767.pdf?OpenElement>

²⁵ UNESCO. UNESCO's Global Education Coalition Gathers to Discuss its Future Direction. Acting for Recovery, Resilience and Reimagining Education. 2021. URL: <https://en.unesco.org/news/unescos-global-education-coalition-gathersdiscuss-its-future-direction>

²⁶ UN. Global Call to Invest in the Futures of Education: Support the Paris Declaration | Education within the 2030 Agenda for Sustainable Development. 2021. URL: <https://sdg4education2030.org/global-call-invest-futureseducation-support-paris-declaration>

студентів, гарантуючи, що вони дотримуються високих стандартів якості освіти.

Також акредитація допомагає підвищити репутацію навчальних закладів. Заклади з акредитованими програмами часто вважаються більш авторитетними і можуть залучати більше здобувачів і викладачів, у тому числі іноземних, а також збільшити фінансування. Для здобувачів ця тенденція допомагає робити усвідомлений вибір і покращує визнання кваліфікацій за кордоном. Акредитація є підтвердженням зобов'язань навчального закладу підтримувати високу якість освіти. А це у свою чергу підвищує рівень міжнародної конкурентоспроможності.

Таким чином, акредитація якості освітніх програм відіграє ключову роль у підтримці та вдосконаленні освітніх стандартів, зміцненні інституційної довіри, забезпеченні підзвітності та підтримці загальної ефективності освітніх пропозицій. Цей процес служить життєво важливим механізмом для забезпечення зацікавлених сторін — здобувачів, роботодавців і наукових установ щодо якості та актуальності освітніх програм у сучасному динамічному та глобалізованому освітньому середовищі.

Сьома тенденція, інновації в освітніх технологіях (EdTech), такі як штучний інтелект, доповнена реальність і персоналізовані навчальні платформи, змінюють методи викладання та навчання. EdTech сприяють покращенню навчального досвіду, забезпечують персоналізовану освіту та запропоновують нові способи залучення здобувачів. Це також створює можливості для розуміння процесів навчання на основі даних.

Восьма тенденція — активізація персоналізованого навчання. Персоналізоване навчання дозволяє адаптувати навчальний процес до особливостей кожного здобувача освіти, включаючи його рівень знань, інтереси та темпи засвоєння матеріалу. Це сприяє кращому розумінню матеріалу, підвищенню мотивації та покращенню результатів навчання. Персоналізоване навчання стимулює здобувачів самостійно приймати рішення щодо своїх освітніх траєкторій, що сприяє розвитку автономії та відповідальності за власне навчання.

Також відзначимо, що оскільки персоналізоване навчання часто спирається на цифрові ресурси, існує ризик збільшення нерівності між здобувачами, які мають доступ до технологій, і тими, хто не має таких можливостей через фінансові чи інші обмеження. Створення індивідуальних програм для кожного здобувача може стати важким і ресурсоємним процесом для викладачів, що може підвищити навантаження на науково-педагогічний персонал, який повинен відслідковувати успіхи кожного здобувача, розробляти індивідуальні завдання та підбирати ресурси. Також персоналізоване навчання може ускладнити проведення традиційних оцінювань, зменшити соціальну взаємодію та призвести до соціальної ізоляції. Не достатній рівень самодисципліни та мотивації у здобувача призводить і до зниження ефективного навчання в персоналізованому середовищі.

Зростання популярності персоналізованого навчання як сучасний тренд означає зростання ринку²⁷. Персоналізоване навчання набуло великої привабливості, дозволяючи студентам пристосовувати свою освіту до своїх індивідуальних потреб і темпу. Навчання, засноване на компетенціях, зростає, зосереджуючись на оволодінні навичками, а не на традиційних оцінках. Популярність змішаного навчання, яке поєднує в собі онлайн і особисте навчання, продовжує зростати.

Інтеграція технологій, таких як віртуальна реальність і штучний інтелект, трансформує досвід навчання в аудиторії. Крім того, навчання протягом усього життя та підвищення кваліфікації стали вирішальними, оскільки професіонали прагнуть безперервної освіти, щоб адаптуватися до ринку праці, що швидко розвивається. Все це вважається останніми тенденціями на ринку, які представлені у табл. 1.

Таблиця 1

КЛЮЧОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Тенденція	Наслідок	Ризик
Динамізація транскордонної освіти на засадах глобалізації	Збільшення мобільності студентів, спільні програми навчання	Забезпечення якості освіти, мобільність студентів та імміграційна політика
Трансформація методів викладання на основі цифровізації	Більш легкий доступ до високоякісної освіти	Цифровий розрив та якість надання освітніх послуг
Посилення потреби до навчання впродовж життя	Актуалізація та набуття софт і хард скілів	Необхідність здійснення інвестицій та інновацій в освітній процес, посилення розриву якості послуг
Зростання зацікавленості у розвитку додаткових навичок	Цифрова грамотність, софт скіли та професійне навчання	Збалансування широкої освіти з професійною підготовкою та задоволення потреб
Зростання усвідомлення необхідності культурної чутливості та інклюзивності	Врахування культурних особливостей	Відповідність культурним особливостям
Поширення різноманітних систем забезпечення якості та акредитації освітніх процесів	Авторитет та довіра на глобальному ринку	Стандартизація та оцінка різноманітних освітніх пропозицій і вирішення варіацій в освітніх стандартах
Поширення високотехнологічного сектору (high-Tech) на освіту (EdTech)	Персоналізація в освіті	Конфіденційність даних пов'язаних з, потребою в технологічній інфраструктурі та потенціалом загострення нерівності в освіті
Активізація персоналізованого навчання	Підвищення ефективності та мотивації, інклюзивність	Розрив в освіті, високе навантаження на НПП, складність

Джерело: складено авторами.

²⁷ Educational Services Market Size, Share, Growth and Industry Analysis by Type (Skill Education, Language Education, And, Other), By Application (Adult, Teen, Children, And, Aged), Regional Insights and Forecast to 2032. 2024 May. 94 pp. URL: <https://www.businessresearchinsights.com/market-reports/educational-services-market-106812>

Таким чином, можна констатувати, що глобальні тенденції на світовому ринку освітніх послуг та сталого розвитку (досягнення глобальних цілей) показали, що зростаюча доступність відкритих даних і нові інноваційні технології чи галузі практики (наприклад, великі дані, машинне навчання, хмарні обчислення та штучний інтелект) знижують витрати на використання та впровадження освітніх технологій і, у свою чергу, підкреслюють величезні переваги та потенціал використання технологій для стимулювання дослідження та освіти, а також досягти значного економічного зростання в різних секторах у всьому світі^{28; 29; 30}. Разом з тим зазначимо, що інновації в освітніх технологіях створюють проблеми, що пов'язані з конфіденційністю даних, потребою в технологічній інфраструктурі та потенціалом загострення нерівності в освіті. Крім того, як видно з таблиці 1 кожна тенденція світового ринку послуг має свої наслідки і ризики.

Рушійні та стримуючі фактори розвитку світового ринку освітніх послуг в умовах інформаційного суспільства

Одним з головних факторів подальшого розвитку світового ринку освітніх послуг є розвиток платформ онлайн-навчання з технологічними досягненнями для посилення зростання ринку. Варто підкреслити, що в сучасних умовах посилюється увага до економіки, заснованої на знаннях, що підживлює потребу в добре освіченій робочій силі, спонукаючи людей шукати освітні послуги для підвищення своїх навичок і кваліфікації. Глобалізація та взаємозалежність економік лише додатково вплинули на створення попиту на міжкультурну та міжнародну освіту. Таку освіту можна отримати як офлайн, так і онлайн.

Технологічний прогрес і розвиток онлайн-платформ для навчання не лише суттєво вплинули та визначили архітектуру сучасного освітнього ландшафту, але й зробили освіту доступнішою та більш зручнішою. Крім того, соціальні та економічні чинники, такі як зміна вимог ринку праці та бажання просування по службі, ще більше сприяють попиту на ці послуги для задоволення мінливих професійних потреб. Усі ці факто-

²⁸ Okoye K., Nganji J.T., Escamilla J., Fung J.M., Hosseini S. Impact of global government investment on education and research development: A comparative analysis and demystifying the science, technology, innovation, and education conundrum. *Global Transitions*, 2022, №4, p.11-27. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S258979182200010X>

²⁹ UN. Science, technology and innovation for sustainable development Report of the Secretary-General. 2021. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N21/207/67/PDF/N2120767.pdf?OpenElement>

³⁰ OECD. How Will COVID-19 Reshape Science, Technology and Innovation? 2021. URL: https://www.oecd.org/en/publications/how-will-covid-19-reshape-science-technology-and-innovation_2332334d-en.html

ри відіграють дуже важливу роль у забезпеченні можливостей для зростання світового ринку освітніх послуг.

Ще одним рушійним фактором розвитку світового ринку освітніх послуг є державна політика, яка надає пріоритет освіті для покращення зростання ринку. Політика уряду, яка надає пріоритет освіті, може значно вплинути на зростання ринку шляхом сприяння більш кваліфікованій та адаптивній робочій силі, стимулюванню інновацій та посиленню загального економічного розвитку. Така політика передбачає здійснення інвестицій в освітню інфраструктуру, фінансування освітніх програм та закладів, просування STEM-освіти, сприяння розробці програм навчання впродовж життя, підтримка досліджень та інновацій, узгодження освіти з економічними потребами, а також сприяння міжнародному партнерству в галузі освіти, програмам обміну студентами та співпраці з іноземними навчальними закладами.

На додаток до вищезазначених факторів існують інші ключові рушійні сили зростання та попиту на освітні послуги, зокрема, зростаюче усвідомлення важливості освіти для індивідуального розвитку та соціального прогресу. Оскільки суспільства визнають трансформаційну силу освіти, зростає прагнення до надання якісних освітніх можливостей.

Урядова політика та ініціативи, які віддають перевагу освіті та інвестують в освітню інфраструктуру, сприяють розширенню освітніх послуг. Попит на спеціалізовані навички в нових галузях, таких як технології та сталий розвиток, також спонукає людей шукати ці послуги. Усі ці фактори сприяють швидкому розвитку ринку освітніх послуг.

Хоча попит на освітні послуги є значним, існують певні стримуючі фактори, які можуть перешкоджати їхньому зростанню та доступності. Так, висока вартість освітніх послуг стримує подальший розвиток світового ринку, і відповідно зменшує частку ринку. В умовах зростаючої диференціації доходів населення, а також цифрового розриву між економіками країн світу вартість освіти може бути непомірно високою для багатьох людей, особливо в громадах з низьким рівнем доходу. Обмежений доступ до освітніх ресурсів, таких як технології та підключення до Інтернету, створює значну перешкоду, особливо у віддалених або недостатньо забезпечених районах.

Крім того, нормативні та бюрократичні перешкоди можуть перешкоджати створенню та роботі освітніх закладів, ускладнюючи розширення послуг. Відсутність кваліфікованих педагогів і кваліфікованих фахівців у певних галузях може обмежити доступність спеціалізованих послуг.

Загалом турбулентність міжнародного бізнес-середовища, геоекономічна та геополітична нестабільність також значно стримують розвиток світового ринку освітніх послуг через низку негативних наслідків і викликів, з якими стикаються як освітні установи, так і здобувачі, а саме: загроза для міжнародної мобільності студентів (конфлікти, політичні

кризи, війни, санкції, обмеження); зменшення співпраці між університетами через геополітичні напруження; проблеми з визнанням дипломів; зменшення державного фінансування освіти та скорочення інвестування у міжнародні освітні проекти; цифровий розрив між країнами; жорсткі регуляції в освітньому секторі; зростання націоналізму та антиглобалістських настроїв, культурні відмінності тощо. Це ускладнює обмін знаннями, уповільнює глобалізацію освітнього процесу та посилює нерівність у доступі до якісної освіти на міжнародному рівні. Ці фактори стримують ріст і розвиток світового ринку освітніх послуг.

Основні рушійні та стримуючі фактори розвитку світового ринку освітніх послуг на сучасному етапі наведено на рис. 1

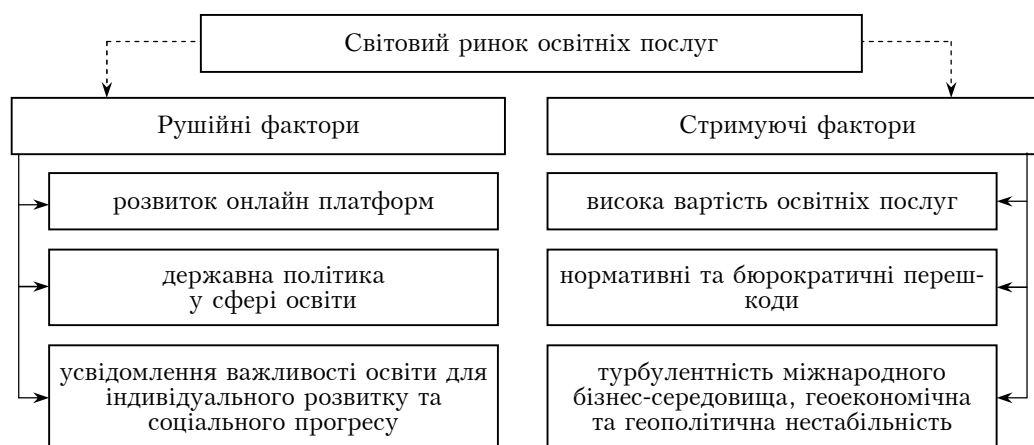

Рис.1. Рушійні та стримувальні фактори розвитку світового ринку освітніх послуг в умовах інформатизації суспільства

Джерело: складено авторами на основі³¹.

Загалом очікується, що більшість ринку займатиме Північна Америка. Завдяки передовій освітній інфраструктурі, розгалуженим дослідницьким можливостям і сильним наголосом на академічній досконалості Північна Америка зарекомендувала себе як видатний центр освітніх послуг. У регіоні розташовані відомі університети, коледжі та заклади професійної підготовки, які приваблюють студентів з усього світу. Сполучені Штати та Канада мають добре розвинену систему освіти, яка охоплює широкий спектр дисциплін і надає можливості іноземним студентам.

³¹ Educational Services Market Size, Share, Growth and Industry Analysis by Type (Skill Education, Language Education, And, Other), By Application (Adult, Teen, Children, And, Aged), Regional Insights and Forecast to 2032. 2024 May. 94 pp. URL: <https://www.businessresearchinsights.com/market-reports/educational-services-market-106812>

Крім того, Північна Америка знаходиться в авангарді технологічного прогресу. Усі ці фактори зробили Північну Америку лідером на ринку.

Крім того, слід зазначити, що освітні виклики, з якими стикаються різні країни та регіони, відрізняються, хоча існують можливості для побудови передових, кращих, стійкіших і більш справедливих освітніх екосистем^{32; 33}.

Так, за останні два десятиліття Світовий банк виділив понад 73 млрд дол. США на підтримку освітніх проєктів, що охоплюють приблизно 160 країн і 25 регіонів. У період з 2021 по 2022 рік вони також виділили близько 7,1 млрд дол. США на 55 проєктів для освітніх дослідницьких програм, технічної допомоги та проєктів, спрямованих на вдосконалення та заохочення навчання протягом усього життя для всіх. Також варто відзначити ініціативу The Education Global Practice, яка надає підтримку реалізації понад 174 проєктів на загальну суму 23,3 млрд дол. США³⁴.

Партнерство між декількома зацікавленими сторонами також виявилось багатообіцяючим, оскільки різні організації, такі як Світовий банк у консорціумі з ЮНІСЕФ, ОЕСР, ЮНЕСКО, Управлінням закордонних справ Співдружності та розвитку (FCDO), Гарвардським університетом, Оксфордським університетом, Університет Джона Гопкінса, серед багатьох інших, продовжують розвивати політичні знання та глобальні публічні товари для підтримки викликів різних країн і регіонів на освіту, а також надають своєчасну консультативну підтримку щодо політики понад 65 країнам, особливо після наслідків глобальної пандемії в освіті^{35; 36}.

Висновки

Результати проведеного дослідження дозволять зробити наголос на тому, що подальший процес розвитку освіти впливає на економічний розвиток через людський потенціал, який на сьогоднішній день має володіти софт і хард скілами, навичками, які забезпечують конкурентоспро-

³² World Bank. Education Overview: Development News. Research. Data. 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/education/overview#2>

³³ UNESCO. Background Information on Education Statistics in the US. Database. 2022 March. URL: <http://uis.unesco.org>

³⁴ World Bank. Education Overview: Development News. Research. Data. 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/education/overview#2>

³⁵ Educational Services Market Size, Share, Growth and Industry Analysis by Type (Skill Education, Language Education, And, Other), By Application (Adult, Teen, Children, And, Aged), Regional Insights and Forecast to 2032. 2024 May. 94 pp. URL: <https://www.businessresearchinsights.com/market-reports/educational-services-market-106812>

³⁶ UNESCO. Background Information on Education Statistics in the US. Database. 2022 March. URL: <http://uis.unesco.org>

можність на ринку праці. Зміни у сфері освіти тісно пов'язані з глобальними процесами, які потрібно враховувати. Пандемія COVID-19 підкреслила роль та значення освітніх послуг. Цифрова освіта покращує доступ, навчання та співпрацю зі стейкхолдерами.

Сучасним трендом в освіті є штучний інтелект, доповнена реальність і персоналізовані навчальні платформи, які змінюють методи викладання та навчання. Крім того, вони сприяли популярності персоналізованого навчання для зростання ринку.

Водночас, сучасні тенденції розвитку світового ринку освітніх послуг, а також пандемія COVID-19 сприяли, з одного боку, розвитку онлайн платформ, вимагають активізації державної політики у сфері освіти та усвідомлення персоналізованого розвитку, з іншого боку, висока вартість освітніх послуг, цифровий розрив, бюрократичні перешкоди стримують розвиток ринку.

Список літератури

1. Вербицька А. В. Міжнародний ринок освітніх послуг: сучасні тенденції та їх вплив на конкурентоспроможність національної економіки. *Управління розвитком*. 2018. № 1 (191). С. 11-18.
2. Рябець Н., Тимків І. Глобалізація ринку освітніх послуг: регіональні особливості та інтеграційні перспективи України. *Галицький економічний вісник*. 2019. № 6 (61). С.141-154 URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/61/777.pdf>
3. Сацик В. І. Світовий досвід становлення і розвитку дослідницьких університетів / В. І. Сацик, Л. Л. Антонюк, Н. В. Василькова. *Університетська освіта*. 2011. № 1. С. 58-66.
4. Arnold D. & Sangra A. Dawn or dusk of the 5th age of research in educational technology? A literature review on (e-)leadership for technology-enhanced learning in higher education (2013-2017). *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2018. №15(1). Pp.1-29. URL: <https://doi.org/10.1186/s41239-018-0104-3>
5. Bond M., Марґн V. I., Dolch C., Bedenlier S. & Zawacki-Richter O. Digital transformation in German higher education: Student and teacher perceptions and usage of digital media. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2018. URL: <https://doi.org/10.1186/s41239-018-0130-1>
6. Bruhn E. Virtual internationalization in higher education. WBV Media GmbH & Co. KG. 2020. URL: <https://doi.org/10.3278/6004797w>
7. Douglass J. A., Edelstein R. The global competition for talent: The Rapidly Changing Market for International Students and the Need for a Strategic Approach in the US. The global competition for talent. 2009. Research & Occasional Paper Series: CSHE.8.09. URL: https://www.researchgate.net/publication/238791743_The_global_competition_for_talent_The_Rapidly_Changi

ng_Market_for_International_Students_and_the_Need_for_a_Strategic_Approach_in_the_US

8. Dron J. & Anderson T. Teaching crowds: Learning and social media. Athabasca University Press. 2014.

9. Educational Services Market Size, Share, Growth and Industry Analysis by Type (Skill Education, Language Education, And, Other), By Application (Adult, Teen, Children, And, Aged), Regional Insights and Forecast to 2032. 2024 May. 94 pp. URL: <https://www.businessresearchinsights.com/market-reports/educational-services-market-106812>

10. Englund C., Olofsson A. D. & Price L. Teaching with technology in higher education: Understanding conceptual change and development in practice. Higher Education Research and Development. 2017. №36(1). Pp.73-87. URL: <https://doi.org/10.1080/07294360.2016.1171300>

11. Fischer G., Lundin J. & Lindberg J. Rethinking and reinventing learning, education and collaboration in the digital age — from creating technologies to transforming cultures. The International Journal of Information and Learning Technology. 2020. №37(5). Pp. 241-252. URL: <https://doi.org/10.1108/IJILT-04-2020-0051>

12. Frezzo D. The Role of Technology in the Education of the Future. Education, Skills and Learning — World Economic Forum. 2017. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2017/05/science-of-learning>

13. ICFE. Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education — UNESCO Report by International Commission on the Futures of Education (ICFE). 2021. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707.locale=en>

14. J̄nior C. A. H. & Finardi K. R. Internationalization and virtual collaboration: Insights from COIL experiences. Ensino Em Foco. 2018. №1(2). Pp.19-33.

15. Laufer M., Leiser A., Deacon B., P. P. de Brichambaut, Fecher B., Kobsda C. & Hesse F. Digital higher education: a divider or bridge builder? Leadership perspectives on EdTech in a COVID-19 reality. International Journal of Educational Technology in Higher Education. 2021. №18 (1). URL: <https://doi.org/10.1186/S41239-021-00287-6>

16. Laurillard D. The pedagogical challenges to collaborative technologies. International Journal of Computer-Supported Collaborative Learning. 2009. №4(1). Pp.5-20. URL: <https://doi.org/10.1007/s11412-008-9056-2>

17. OECD. How Will COVID-19 Reshape Science, Technology and Innovation? 2021. URL: https://www.oecd.org/en/publications/how-will-covid-19-reshape-science-technology-and-innovation_2332334d-en.html

18. Okoye K., Nganji J.T., Escamilla J., Fung J.M., Hosseini S. Impact of global government investment on education and research development: A comparative analysis and demystifying the science, technology, innovation, and education conundrum. Global Transitions. 2022. №4. Pp.11-27. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S258979182200010X>

19. Sanchez-Cruz E., Masinire A., Lopez E.V., The impact of COVID-19 on education provision to indigenous people in Mexico. Rev. Adm. P̄blica. 2021. Feb. №55 (1). URL: <https://doi.org/10.1590/0034-761220200502>

20. UN. Global Call to Invest in the Futures of Education: Support the Paris Declaration. Education within the 2030 Agenda for Sustainable Development. 2021. URL: <https://sdg4education2030.org/global-call-invest-futureseducation-support-paris-declaration>
21. UN. Science, technology and innovation for sustainable development Report of the Secretary-General. 2021. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N21/207/67/PDF/N2120767.pdf?OpenElement>
22. UNESCO. Background Information on Education Statistics in the US. Database. 2022 March. URL: <http://uis.unesco.org>
23. UNESCO. UNESCO's Global Education Coalition Gathers to Discuss its Future Direction. Acting for Recovery, Resilience and Reimagining Education. 2021. URL: <https://en.unesco.org/news/unescos-global-education-coalition-gathersdiscuss-its-future-direction>
24. Walsh P. Innovative Technology Is the Future of Education. 2020. URL: <https://www.forbes.com/sites/forbestechcouncil/2020/07/23/innovativetech-nology-is-the-future-of-education>
25. World Bank. Education Overview: Development News. Research. Data. 2022. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/education/overview#2>

Стаття надійшла до редакції: 27 березня 2024 р.

Прийнято до публікації: 29 травня 2024 р.

Опубліковано: 15 липня 2024 р.